

גנזי המלך

ארבע כנסות

קובץ שבועי בענייני יהדות מהוצאת

170

להזמנת עלונים ולפרסום טל: 03-6762226 מופץ בכל הארץ ב-90,000 עותקים

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל"

יסוד הערבות ההדדית

מתוך דרשותיו של הרב אמנון יצחק שליט"א

הוא מעצמו משפיע על אחרים ומדרבן אותם לנהוג לפי דעתו והרגשתו ומפגין על כך אחריות מלאה ואם אנו בישיבה רואים איך תלמידים אפילו באלול מזלזלים בלמוד המוסר ובתפילה בצבור, הרי זו בחינה שגם בנו חסר.

ועל כגון דא פירש רש"י על הפסוק: **"הנסתרת לה' אלקינו" - 'ואם תאמרו מה בידינו לעשות? אתה מעניש את הרבים, על הרהורי היחיד'.** אבל באמת מהנגלות הוכחה ובחינה על הנסתרות, קרירות בבית המוסר באלול מוכיחה היכן עומדים הראשים והאחראים ומי שבידו למחות ואינו מוחה נתפס על עון הזולת והתורה מטילה חובה זו על כל איש ישראל. וכן דברי חז"ל על הפסוק: **"אָרוּר אֲשֶׁר לֹא יָקִים אֶת דְּבָרֵי הַתּוֹרָה הַזֹּאת"** (דברים כז) כי מי שלמד ועשה אך יש בידו להקים ולהחזיק ולא הקים הרי הוא ב"אָרוּר" עי"ש.

ועוד יותר נורא שהתורה תובעת אף על **"אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֹה עִמָּנוּ הַיּוֹם"**. והרמב"ן כותב בענין: **"שָׁרֵשׁ פְּרָה רֵאשׁ וְלַעֲנָה"** (דברים כט). **"ואמר 'פְּרָה רֵאשׁ' לרמוז; כי משרש מתוק לא יצא מר וכל אשר לבבו שלם עם ה' הנכבד ולא הרהר כלל בעבודת כוכבים אל יוליד מודה בה'.** אם האדם בהרגשה גבוהה לא תתכן שום תקלה על ידו ועל זרעו ואם רואים תקלה זוהי בחינה על האדם. ככל שנלמד מוסר באלול ונפתח בתוכנו הרגשת יום הדין ואימת הדין, כך נרגיש אחריות גם על

המשך בעמ' 2 <<<

אפילו על כל העולם הקרובים והרחוקים. ולדוגמא: אם רואים שמתעוררים ליסוד ישיבות במקומות אחרים, הרי זו מעלת ומידת גדלות וחסידות, אך לא חובה. וגם במלכותא דארעא לא רואים שאחד נענש עבור מעשה השני, אמנם היטלר ימ"ש הוציא משפחות שלמות להורג בגלל חטאו של אחד, אך זו היתה גזירה נוראה מן השמים, אבל בדרך כלל כל איש חייב ואחראי למעשיו בלבד. וכאן השי"ת הרחום והחונן כורת ברית מיוחדת, כדי שכל אחד ימנע מהשני לעבור את פי ה', מדוע?

אלא כמו שאנו תמיד אומרים; היכן מתגלית מהותו האמיתית של האדם, בכחינת הראשים והמנהיגים, בדבר שאדם יש לו הרגשה חזקה פנימית, הרי

"אתם נצבים היום כלכם לפני ה' אלקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושטריכם כל איש ישראל"

ה'אור החיים הקדוש' שואל כאן שתי שאלות:

א. מדוע התורה מפרטת: **"ראשיכם שבטיכם"** הרי כבר אמרה: **"כלכם"** וכולם כלולים במלה זו?

ב. מה טעם הברית הזו, הרי בסמוך כתוב: **"אלה דברי הפרית"** (שם כח)

ומתוך בעל האוה"ח: **"כי כונת משה בברית זה הוא להכניסם בערבות זה על זה, כדי שישתדל כל אחד בעד חברו לבל יעבור פי ה' ויהיו נתפסים זה בעד זה; 'כלכם... כל איש ישראל' (דברים כט) ערבים זה לזה, הראשים על כל ישראל, שבטיכם על השבט, כל איש ישראל על בני ביתו יעו"ש.**

הרי מכאן, שיש צורך בברית מיוחדת נוספת בגלל הערבות בין בני ישראל.

ולכאורה, מהו יסוד תביעת התורה מהאדם גם על רעהו וכ"ש על כל ישראל? אם למשל אנו רואים בישיבה כמה תלמידים מתרשלים ולומדים בקרירות בבחינת **"פן יש בכם איש או אשה... אֲשֶׁר לָכְבוּ פְּנֵה הַיּוֹם"** (דברים כט) מה אנחנו אשמים? וכי לא מספיק כל התביעות שיש לכל אחד על עצמו וכל העמל שהוא משקיע, אלא צריך ברית שניה על ערבות ואחריות על הזולת?

יתירה מכך, התורה הקדושה תובעת גם על **"אֲשֶׁר אֵינְנוּ פֹה עִמָּנוּ הַיּוֹם"**,

סביבנו וכך הראה משה רבנו כשתבע את בני ישראל על היראה.

"ועתה ישראל מה ה' אלקיך שאל מעמך כי אם ליראה" (דברים י')

ועל זה שואלים חז"ל: **'אטו יראת שמים מילתא זוטרתא היא? אין, לגבי משה מילתא זוטרתא היא'** ואם משה הרגיש בעצמו את היראה כ'מילתא זוטרתא', הרי שהרגיש את הכח והיכולת לתבוע אותו דבר מכלל ישראל, כאילו גם אצלם זה חייב להיות בבחינת 'מילתא זוטרתא' והדוגמא האישית משפיעה על הזולת יותר טוב ומשכנעת יותר מהשפעה ע"י הטפת מוסר ותוכחות. וכמה שהאדם גבוה ברגשותיו ובהשגותיו, כך הוא מרגיש ממילא אחריות על הצבור וכך יקל עליו להשפיע.

מכאן אנו צריכים להתעורר ולהתחזק מאחר ובנו תלויים גם אחרים והמדרגה שבה אנו עומדים נמדדת לפי כח השפעתנו על סביבתנו ועל הערבות והאחריות שלנו כלפי הזולת ובאמת מידה זו גם נמדדים מעשינו ביום הדין הקרב ובא, ככל שנצליח להשפיע על השכנים הקרובים אלינו, כך נזכה בעז"ה להיות זכאים בדין. (דגל המוסר)

וילך

"הקהל את העם האנשים והנשים וגרף אשר בשעריה למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם ושמרו לעשות את כל דברי התורה הזאת" (דברים לא יב)

"קחו עמכם דברים ושובו אל ה' "

עד שבא לכלל הבנה שלמה והאחרון שבחדרים הוא הלמעשה! הראשון שבהם היא - שמיעת האזן. ואחריו - האזנה שהיא בדרגה יותר מהשמיעה, שנקלט הדבר יותר מהשמיעה והיא בחדר השני. ואחר שקלטה הדבר, היא עוברת לסוג שלישי בחדר יותר בהיר והיא המחשבה. וממנה עברה המחשבה לידעה, שהיא בחדר יותר מפותח. ומכל אלו היצירות עברה והגיעה עד לדרגא של למעשה, שיצאה מכל הסוגים והדרגות כיציאת הגוף מעולם הנסתר לעולם הנגלה.

ולכן אין לזלזל באלו הטיפ ובשמיעתם שטרם נראה אור, טרם שמבינים, טרם שהתפתח הגרעין, טרם שנראה צמיחתו שהוא עודנו בהסתר. ולא להתיאש אף שלעינינו לא נראה שום תנועה, אבל היא נמצאת ויש בה והיא רק מחוסר זמן, אבל יש שם יצירה, ישמעו שמיעת האזן ובסבלנות יתגלה הכל כשיגדלו ואז יבינו מה ששמעו.

וזהו שאמר הקב"ה למשה: **"והיה אם לא נאמינו לך ולא ישמעו לקל האת הראשון והאמינו לקל האת האחרון"** (שמות ד). אמר הקב"ה; לפני גלוי שגם **"האת הראשון"** עשה רושם והשפיע על בני ישראל, חלק אמונה כבר יש בהם ע"י **"האת הראשון"**, רק לפניכם לא ניכר, אז תעשה לפניכם **"את האחרון"** וביחד תצטרף לכל הרשימות הראשונות ותתגלה האמונה השלמה בישראל.

א"כ אל לו להתיאש ואל יחלש דעתו, אם מי שהוא מתחיל באיזה דבר טוב בכלל ובפרט, אם רואה שהצלחתו רחוקה ממנו והלאה, אם ידע את סדר מהלך התפתחות המחשבה, שלאט לאט מתפתח הכח הראשון, שבמשך זמן המחשבה יגדל ויצמח הגרעין עד שבפתע פתאם יפרוץ האור ותתגלה היצירה עד תחנה האחרונה

- **"קחו עמכם דברים"**. ■

(הושע יד). יש לפעמים ואדם שומע דברי תורה ומוסר, אך אין הוא קולט ומבינם מיד, אלא אחרי זמן שהוא חוקר ומתעמק במשמעותם ובמובנם ואז הם נקלטים במחו ומתחיל להבינם ולכן נאמר: **"קחו עמכם דברים"** אף אם אין אתם מבינים את הדברים קחו אותם, התעמקו בהם, משמשו בהם בכל עת מצוא ואז תזכו להבין אותם לאשורם ולשיבה אל ה'. (הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל).

"הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרף אשר בשעריה למען ישמעו ולמען ילמדו ויראו את ה' אלקיכם... ובניהם אשר לא ידעו ישמעו ולמדו ליראה את ה' אלקיכם כל הימים"

ומפרש הספורנו: **"ובניהם אשר לא ידעו"** - שלא היו יודעים לשאול בהיותם טף ושמעו שמיעת האזן, אז כששמעו שנאמרו דברים בה ולמדו, ישאלו בגודלם וילמדו מן המבינים.

התורה הבינה את מהלך התפתחות דעת ושכל האדם לאט לאט, שמהלך התפתחותם הם עוברים בהדרגה מחדר לחדר, שהרבה תאים נמצאים זה אצל זה ובכל תא ותא השכל נוסף עד שנגמר בתא האחרון ואז נתבהר השכל לגמרי מלובן ומצוחצח ומושלם. וכסדר התפתחות הגוף, כן היא התפתחות השכל. וכשם שהתפתחות הגוף מתחיל מן היצירה בעודנו סגור במעי אמו עד היציאה, כן היצירה והתפתחות השכל תלויה בדרגות חדרים זה אחר זה, בזמנים שונים זה אחר זה. ובחובת הלכבות תמצא סדר התפתחות השכל וז"ל: **"ואתה בני ישימך אלקים מאשר ישמעו ויאזינו ויאזינו ויחשבו ויחשבו וידעו וידעו ויעשו"** (שער הפרשות ז).

הנה כמה מבואות וחדרים קודמים,

זכות אבות

ישראל העומדים בסליחות מצטדקים על חלק מעוונותיהם ותולים אותם באבות ונצלים מן הדין

אומר על כך ה'נועם אלימלך': זאת משום שאסור לו לאדם לשים עצמו רשע מוחלט לפני המקטרג, אלא להרשיע עצמו קצת ולהצדיק קצת. לכן אנחנו תולים את

מדוע ב'יודיו' הנאמר בסליחות, אנו אומרים **"אבל אנחנו ואבותינו חטאנו?"** למה להכתים את אבותינו ולהכניסם לכאן?

במוצאי שבת מצטרפים בני עדות אשכנז לקהילות המזרח ומעתה ועד ליום הכפורים עומד כל בית ישראל לסליחות באשמורת הבקר.

אלול

"וּשְׁבַת עֵד ה' אֱלֹקֶיךָ וּשְׁמַעַת בְּקוֹלוֹ: ..."

וְאֵתָה תִּשׁוּב וּשְׁמַעַת בְּקוֹל ה' "

התשובה ש'אינה שלמה' והתשובה 'מאהבה', שתיהן נזכרות בפרשה הנקראת בימי אלול

שנאמר: "וּמַל ה' אֱלֹקֶיךָ אֵת לְבָבְךָ" נסמך "וְאֵתָה תִּשׁוּב" ל"לְאַהֲבָה אֵת ה' אֱלֹקֶיךָ" (דברים יט) זוהי התשובה מאהבה.

בספר 'אור לציון' מובא: ספור נפלא בשם הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצ"ל המלמד כיצד מסייע הקב"ה בצורה לא טבעית למי שרוצה לשוב בתשובה שלמה.

'מעשה במנהל בנק שהיה רחוק משמירת תורה ומצוות ששב בתשובה. קבל עליו את קיום המצוות, אך התקשה לחבוש כיפה כשהוא בבנק, שמא ילעגו לו חלק מלקוחותיו. יום אחד הוציא את פתו והתכוון לאכול ונרתע. כיצד אברך ואני גלוי ראש? - אמר לעצמו. עמד חסר אונים, כשהלחם בידו ולא ידע מה לעשות. באותו רגע נכנס לבנק אחד הלוקחות האמידים, כשבידו שקית עם כסף רב. הסתבר שהחזיקה הפוך וכל השטרות והמטבעות נפלו ממנה והתפזרו לכל עבר. ההמולה בבנק היתה גדולה ומיד גם ניתנה הוראה לסגור את דלת הכניסה עד שיאסף הכסף, כדי למנוע ביזה.

כשהלקוחות והפקידים היו עסוקים באיסוף המטבעות, חבש מנהל הבנק את הכיפה וברך על הפת. כך סייעו לו משמים להשלים את תשובתו והיום הוא יהודי שומר תורה ומצוות מתוך אהבה. ■

בלא עזיבת החטא מועיל קצת וכן עזיבת החטא ללא חרטה. כמו שמצינו באחאב שנכנע לפני ה' וקרע בגדיו וצם ושכב בשק שנראה כמתחרט על מה שעשה ולא עזב את כל חטאיו ועם כל זה הועיל לו הדבר דכתיב: "הֲרֵאִיתָ כִּי נִכְנַע אַחָב מִלְּפָנַי יַצַּן כִּי נִכְנַע מִפְּנֵי לֹא אָבִיא הָרַעָה בְּיָמָיו" (מלכים א כא). התשובה המעולה היא תשובה מאהבה שאז זדונות נהפכים לזכויות, אבל גם מי שמתקשה להגיע לדרגה זו מסייעין לו. כמו שכתב 'רבנו יונה ב'שערי תשובה': 'והתבאר בתורה; כי יעזור ה' לשבים, כאשר אין יד טבעם משגת. ויחדש בקרבם רוח טהרה, להשיב מעלת אהבתו, שנאמר: "וּשְׁבַת עֵד ה' אֱלֹקֶיךָ". ואומר בגוף הענין; "וּמַל ה' אֱלֹקֶיךָ אֵת לְבָבְךָ.. " להשיג אהבתו'. ועל כן כפילות הפסוקים: "וּשְׁבַת עֵד ה' אֱלֹקֶיךָ" נסמך לפסוק העוסק בקללה. זוהי התשובה מפחד, שאינה שלמה. ואחרי

מדוע כפלה התורה בפרשתנו הנקראת בימי הרחמים והתשובה, את ענין התשובה?

אומר 'צורר המור': "וּשְׁבַת עֵד ה' אֱלֹקֶיךָ" זו אינה תשובה שלמה. אתה חייב להכיר את מעלת התשובה, להגיע אליה מעצמך. "וְאֵתָה תִּשׁוּב" - מתוך הכרה עצמית.

ופעמים שהאדם מתיאש מלשוב בתשובה ויאמר לעצמו שהוא חייב לדעת כי אלה הם עצות היצר. גם כאשר היהודי שב באמת ובתמים בתשובה שאינה שלמה היא מקובלת על הקב"ה והוא דואג להשלים אותה, כנאמר בפרשה: "וּמַל ה' אֱלֹקֶיךָ אֵת לְבָבְךָ וְאֵת לִבְךָ זֶרַעָה" (ל ו). ואומר הרמב"ן שעל זה נאמר בגמרא: 'הבא ליטהר מסייעין אותו' (שבת קד.).

'בעל הטורים' מוצא בפסוק הזה: "וּמַל ה' אֱלֹקֶיךָ" רמז לכך שהסיוע הזה של הקב"ה להשלמת התשובה נעשה בימי אלול, ימי הסליחות, שכן ראשי התיבות: "אֵת לְבָבְךָ וְאֵת לִבְךָ" הם - אלול.

באותו ענין כתב המבי"ט בספרו 'בית אלקים': 'אף על פי שמצות התשובה היא חרטה ועזיבת החטא, מכל מקום אינו כשאר המצוות שהעושה חלק מהמצוה אין לו שכר כלל, כמו שמצות ציצית הוא בד' כנפות ואם יעשה ג' כנפות לא עשה כלום. במצות תשובה החרטה לבד,

סליחות

מיתה. וזהו סוד "זְכוּר לָנוּ בְּרִית אַבוֹת". לא מספיק להתלות באבות, אלא כדי להרבות להיגאל ולהיות ראויים לזכותם, אפילו הסדר שבו אנחנו מזכירים אותם חשוב. אם היינו מונים את אברהם תחילה, לו אין זכות אב, שהרי אביו היה תרח. ואם יצחק תחילה, יש לו רק זכות אב אחד ואנחנו אומרים "בְּרִית אַבוֹת". לכן התחילו ביעקב שיש לו זכות משלו וגם זכות אבות. ■

מסביר בעל ה'באר משה' בשם האר"י הקדוש זי"ע: לפי שהגאולה של ישראל תלויה דוקא אם האבות אינם כסדר, שהרי עמלק התגאה ואמר שהוא אדם גדול, שראשי התיבות עמלק הם - עמרם, משה, לוי וקהת. השיבו לו: "רְאֵשִׁית גּוֹיִם עֲמַלְק" (במדבר כד) - אמנם ראשי התיבות הראשונות של השם שלך הם של גדולי עולם, אבל "וְאַחֲרֵיתוֹ עֲדֵי אַבְדֹּת". אחרית וסוף התיבות של הצדיקים הללו שבהם אתה תולה את גדולתך היא

קצה החטא באבותינו שלא קדשו אותנו מספיק. הם כבר בגן עדן ולהם הקטרוג הזה כבר לא יזיק. ובודאי שדעתם נוחה שכדי שלא ליתן פתחון פה למקטרג, אנו תולים מקצת עונותינו בהם ונצלם. כאשר אנו מזכירים את אבותינו ואומרים בסליחות: "זְכוּר לָנוּ בְּרִית אַבוֹת" הופכים את הסדר ואומרים: "וְזִכְרָתִי אֵת בְּרִיתִי יַעֲקֹב וְאֵף אֵת בְּרִיתִי יַצְחָק וְאֵף אֵת בְּרִיתִי אַבְרָהָם אֲזַכֵּר" למה לא אברהם תחילה?

פרשת 'נצבים'

"לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה"...

בעולם הבא מקבלים שכר, אבל אין שם תורה. היא ניתנה לעולם הזה כדי לצרף את הבריות

"וְכָל חִפְצֵיָהּ לֹא יִשּׁוּוּ בָהּ" (משלי ג) - כל אבנים טובות ומרגליות שבעולם לא ישוו לדבר אחד מן התורה.

כך היה נוהג במשך שנים רבות עד שימי עוניו נשכחו לגמרי ולא ידעו עוד האנשים את סיבת עושרו.

פנינים לפרשה

אושר החיים האמיתי

"ומל' ה' אלקיה את לבכה ואת לבב זרעה לאהבה את ה' אלקיה בכל לבכה ובכל נפשך למען חייך" (ל ו)

לפיכך היה האדם צריך לשמוח מאד בחיים שנתנו לו מאת ה' יתברך ולאהוב את ה' אהבה עזה עבור זה. אפילו אם הוא סובל מצער ומחסור ר"ל, עליו להיות מאושר מהאפשרות הניתנת לו ללקט פנינים.

אם מבחינים אנו בעצמנו כי רחוקים אנחנו מתחושת האושר הזו, אין זאת אלא בגלל ערלת הלב, המפריעה לנו להכיר בגודל יקר ערך התורה והמצוות. לפיכך גם איננו שמחים בהם כדבעי.

אולם לעתיד לבוא, כשיעמוד ה' יתברך ויסיר את ערלת לבבנו, נהנה גם אנו מכל רגע ורגע שבחיינו, על שנמצאים אנו באוצרו של מלך ורשות נתונה לנו לאסוף מכל יקר, משום שכאשר תוסר ערלת הלב נכיר את גודל יקר ערך התורה והמצוות וממילא נשיג אהבה אמיתית לה' יתברך על כל רגע ורגע שנותן לנו לחיות ולרכוש הון רב של תורה ומצוות.

זוהי כונת הכתוב: **"ומל' ה' אלקיה את לבכה ואת לבב זרעה לאהבה את ה' אלקיה"** - "למען חייך". אחרי הסרת ערלת הלב, נאהב את ה' בכל לבבנו ובכל נפשנו, בגלל החיים שהעניק לנו. זוהי משמעותה של התוספת **"למען חייך"**.

התורה היא אושרו של העולם

"לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו" (ל יב)

"לא בשמים הוא" - שאילו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה' (רש"י).

מרגלא היה בפומיה דה' חפץ חיים: "דער גאנצער גליק פון דער וועלט איז די תורה" - "כל אושרו של העולם, היא התורה"! בעולם הבא מקבלים אמנם

שנה אחת פנה העשיר באמצע הסעודה אל אורחיו הנכבדים ואמר: "רבותי, הרשו נא לי לשאול אתכם דבר". עשו כולם אוזנם כאפרכסת ואמרו לו: "שאל". "איזהו, לדעתכם, היום המאושר ביותר בחיי?" שאל האיש. ענו כולם ואמרו: "לדעתנו, יום זה, בכל שנה, שבו אתה עורך משתאות, הוא היום המאושר ביותר בחייך".

צחק האיש ואמר: "רבותי, טעות בידכם. יום אחר יש לי והוא היום המאושר ביותר והיפה ביותר בחיי, עודני זוכר אותו היטב. עני גדול הייתי, לבוש בלואים ורעב מאד. לא זו בלבד שלא היו עבדים ומשרתים שישמשוני, אלא אני בעצמי שפל הייתי מעבד ומשרת. ואף על פי כן היה באותו יום כל רגע ורגע מחיי מלא אושר אין קץ".

האורחים הנכבדים היו מלאי פליאה והשתוממות לשמע הדברים המוזרים הללו. והאיש המשיך וסיפר: "ובכן, היה זה אותו יום שבו פתח המלך בפני את כל בתי גנזיו ואמר לי שאני יכול לקחת מהם כל מה שלבי חפץ והדגיש שזכות זו ניתנת לי אך ורק ליום אחד בלבד. אמנם הייתי רעב מאד, צמא ויגע, אך כלום נתתי דעתי על כך? להיפך אף לא הרגשתי כלל את רעבונני כי על כן ידעתי שבכל רגע ורגע אני מתעשר והולך וכל מעייני היו נתונים לאוצרות היקרים שמסביבי לקחת מהם יותר ויותר. וככל שהוספתי כן גדלה שמחתי והלכה וכל היום עבר עלי בלי דאגת אכילה ובלי צער של רעב וצמא. היה זה יום שכולו טוב ושמחה".

הנמשל: הבורא יתברך הוריד לנו את אוצרו הנחמד התורה והמצוות. בטובו הגדול הרשה נותן התורה לאדם, לקחת מאוצר נפלא זה את כל מה שיחפץ. ואכן במשך כל שנות חייו יכול האדם לצבור הון רב ועצום, שהרי אפילו פרט קטן מהתורה והמצוות הינו יקר מכל הפנינים שבעולם! כמו שאמרו חז"ל על הפסוק:

"שמחה יתירה צריך האדם לשמוח במתנת חייו", אומר בעל ה'חפץ חיים' בספרו 'שם עולם' מובא בלק"ט: "שכן על ידיהם יוכל להשיג את העונג הנצחי, שתהיה נשמתו צרורה בצרור החיים ויתענג על ה' לנצח. המתבונן היטב בדברים יאהב את ה' אהבה עזה עבור החיים שהעניק לו ה' יתברך". על פי זה יתבאר היטב הפסוק שבראש מאמרנו, שהרי לכאורה לא מובן הקשר בין המלים **"למען חייך"** שבסוף הפסוק, לבין הנאמר בתחילתו?

ויבוא הדבר במשל: מעשה בן מלך שנקלע לסכנה גדולה וניצל ממנה על ידי איש עני, קרא המלך לעני ואמר לו: "חייב אני לך תודה על שהצלת את חיי בני ולפיכך זאת אעשה לך; הנני מרשה לך להכנס לבית גנזי ולהתהלך שם במשך יום שלם ולקחת לעצמך מאוצרותי כל מה שלבך חפץ. ברם, זכור היטב רשות זו נתונה לך ליום אחד בלבד!"

פתחו לפניו את אוצרות המלוכה וכמובן, העני התנפל על ערימות הזהב והאבנים הטובות והמרגליות והעמיס על עצמו ככל שיכול לשאת. כאשר יצא לעת ערב את אוצר המלך הפך העני להיות אחד העשירים הגדולים ביותר במדינה. מיד למחרת החל לשאת ולתת בכספו וההצלחה האירה לו פנים והוסיף עושה על עושרו. לא חלפו ימים רבים עד שהלך וגדל ונעשה לעשיר הגדול ביותר במדינה.

מנהג היה בידו, שבכל שנה ושנה, כבוא היום שבו אירע לו אותו מעשה, היה עורך סעודה גדולה ומשתה רב משתתפים. למאורע זה היה נוהג להזמין את כל שרי המלוכה ואת האנשים החשובים ביותר במדינה.

אין ה' בקרבו של אדם, אזי הוא עשוק ורצוץ כל הימים.

אולם למי שיראת ה' בלבבו ומאמין בה' ובהשגחתו הפרטית, אין הצרות נחשבות כצרות ואין שום דבר מעיק ומציק לו. כמו שאמר דוד המלך: **"גם כי אלך בגיא צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי"** (תהלים כז). כי על הכל ימצא מנוח ותנחומים **"וקני ה' יחליפו כח"** (ישעיה מ). על כן, אחרי שמגיע האדם להכרה שמצבו הקשה נגרם כתוצאה מ**"אין אלקי בקרבי מצאוני"** בטלו ממילא הצרות הסובבות אותו ונשארו רק הרעות. ולפיכך לא נאמר בהמשך הפסוק אלא: **"מצאוני הרעות האלה"**.

התורה מאירה את החשכה בעת הסתר פנים

"ועתה כתבו לכם את השירה" (לא ט)

הסמיכות של מצות עשה זו של כתיבת ספר תורה לפסוק: **"ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר"** באה ללמדנו לדעת ה' חפץ חיים' (על התורה) שבכחה של התורה להגן ולהציל מכל צרה ויגון. אפילו בעת הסתר פנים כמו בדורנו, אור התורה מפיק נוגה ולאורה נסע ונלך. וכמו שאומרת הגמרא: **"כי נר מצנה ותורה אור"** - **"מה אור מגין לעולם, אף תורה מגינה לעולם"** (סוטה כא.).

במיוחד בעת צרה ויגון כזו שעם ישראל נתון בתוכה, **"מחונן תשכל הרב ומחזקרים אימה"** (דברים לב) עלינו להחזיק במעוז התורה ביתר שאת וביתר עז. ■

פחד תמיד מבטול תורה, עד שבידוי של יום הכפורים היה מוסיף: **"אשמנו. בגדנו. - בטלנו תורתך"**.

עוד מוסיף תלמידו של ה' חפץ חיים' ומציין: שלעתים היה רבו תקיף בדעתו ולא התחשב כלל במה שאחרים לא הסכימו עמו ולעתים היה מבטל דעתו מפני דעת רבנים אחרים. לא הכל ידרו לסוף דעתו, רק מקורביו ידעו מראש באיזה ענין יעמוד על דעתו ואימתי יוותר. מעולם לא ויתר בענינים הנוגעים לתורה, לכבוד הרבנים, להחזקת הישיבות ולכבוד שמים. במקרים אלה עמד על משמרתו והגן בכל כחו.

פרשת 'וילך'

האמונה מחלצת את האדם מצרותיו

"ומצאאו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על פי אין אלקי בקרבי מצאוני הרעות האלה" (לא יז)

יש לדקדק, אומר מרן הגרא"מ שך זצ"ל, בהקדמה לספרו 'אבי עזרי' (נשים וקדושה) ומובא ב'לקח טוב': מדוע מתחיל הפסוק ב'**רעות רבות וצרות**' ומסיים ב'**רעות**' בלבד?

הוא מבאר שם שלפי פשוטו; **"רעות"** הם בטוי לעצם הרעה. ולעומת זאת, המלה **"צרות"** נגזרת מלשון 'צר'. ואונקלוס תרגם: **"ועקן"** - מעיקים. כלומר: לעתים נמצא האדם במצב שצר לו והעולם כולו חשך בעדו ורוחו בקרבו נשברה. כל זה בנוסף ליסורים שיש לו מעצם הרעה הפוקדת אותו. מצב כללי זה בא כתוצאה מחוסר אמונה ובטחון בה' יתברך. כאשר

שקר, אבל אין שם תורה. התורה ניתנת לנו כאן בעולם הזה, כדי לצרף את הבריות. (הדברים מובאים בספר 'חפץ חיים' על התורה).

כבר הוזהרנו התנא רבן יוחנן בן זכאי - **"אם למדת תורה הרבה, אל תחזיק טובה לעצמך, כי לך נוצרת"**. (אבות ב). זוהי מטרת הבריאה כולה. בלעדי התורה הננו כעניינים ודלים לעולמי עד! בלעדי כסף הננו גם כן עניינים מרודים, אבל רק לשעה קלה למשך חיי העולם הזה. אם נשאל את החכם במה יבחר להיות עני לשעה ועשיר לנצח או להיפך עשיר לשעה קלה ועני לעולמי עד? - בודאי יענה בחכמתו שהוא מעדיף לסבול צער ולחץ במשך שעה קלה ובלבד שיתענג תענוג נצחי לזמן שאין לו קצבה.

ובאמת מקרא זה נוקב ויורד עד התהום. כי מבואר ברש"י על פי דברי חז"ל: **"שאילו היתה בשמים היית צריך לעלות אחריה וללמדה"** דבר שלא יתכן אלא בדרך נס. וזאת, משום שכל חיי האדם עוברים ככעס ובמכאובים, יסורים ופגעים ומה נשאר לו מכל עמלו במשך אותו זמן קצר שהוא חי וזולת מאור התורה שעל ידיה יזכה לטל של תחיה ולחיי העולם הבא? (עיין בכתובות קיא) אפילו בעת שכבו בקבר תשמור עליו התורה כמאמר התנא באבות: **"בשכבך תשמור עליך"** - **"בפיקבך"** (אבות ו).

ב'מעשי למלך' מוסיף על הדברים ואומר: שאילו היתה להם הזכות להסתופף בצל קורתו של ה' חפץ חיים' זצ"ל שמעולם לא הסיח דעתו מלמוד התורה. גם לעת זקנתו המופלגת, בשנותיו האחרונות, לא פסק פומיה מגירסא. עד חצות הלילה היה לומד. אחר כך היה ישן מעט בבחינת **"נים ולא נים"** וקם לפנות בקר וממשיך הלאה בעבודת הבורא. בכל זאת, בענוותנותו הגדולה

מעשי גדולים

שבת אחרונה בשנה

מה עדיף לברך במוצאי שבת זו, האחד את השני? ב'שבוע טוב' או ב'שנה טובה'

'שבוע טוב' אשיב לו ב'שנה טובה'. אלא שלא שמתי לב שהשבוע ברכת 'שבוע טוב' היא חזקה יותר מ'שנה טובה', שכן השבוע הוא בכל מקרה בן שבעה ימים וברכת 'שנה טובה' מתיחסת רק לחלק מהשבוע, עד ראש השנה, סוף השנה היוצאת. על כן באתי לביתך להשלים את הברכה ולעשותה חזקה יותר מברכת 'שבוע טוב'. ■

וחתימה טובה'. כשהתעשת האיש שאל את הרב מה הביאו להטריח עצמו לביתו ולברכו בכל הברכות שברך אותו ובמיוחד שכבר איחל לו ביציאה מבית הכנסת? ענה לו הגרי"ח זוננפלד: "בנוהג שבעולם, העונה לברכת חברו צריך שיוסיף על ברכתו של המקדים. ולכן סברתי שמן הראוי שאם מר איחל לי

מעשה בגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל, שיצא במוצאי שבת האחרונה בשנה מבית הכנסת וכשהקדים לו יהודי ברכת 'שבוע טוב' החזיר לו ב'שנה טובה'. משבא הרב הביתה לא מצא מנוח ובקש מבני ביתו לברר מיהו אותו יהודי והיכן הוא גר. איתר את האיש, בא לביתו, נקש על הדלת וכשפתח ועמד מופתע הרעיף עליו מיד מטר של ברכות וסיים ב'כתיבה

"קרבה שנת השבע"

חלקו של המלוה בהשמטת חוב

לומר זאת? ועוד, איזה משמעות יש להשמטתו של המלוה כאשר החוב פוקע מאליו? אך אין אלו ראיות מוכחות.

ובדברי רבותינו האחרונים, יש ראיות רבות לכך שהחוב אינו נפקע לחלוטין מחמת השמטה, אלא שחל בו דין שאין אפשרות לגבות אותו והעושה זאת עובר בלאו של "לא יגש" ובכטול מצות "שמוט כל בעל משה דו".

אחת הראיות לכך, היא עצם העשה והלאו

שעוברים עליהם. שהרי אם פוקע החוב מעצמו ובכל זאת תובע אותו המלוה ומוציאו מיד הלווה, הרי זה גזל רגיל. ואם אינו מוציאו מידו אלא רק תובעו על אף שפוקע החוב, הרי אין ממש בתביעתו ומדוע הוא עובר בלאו ועשה?!

אלא, שה'מנחת חנוך' כתב: שאם גובה המלוה את החוב הוא עובר בכפלים, גם משום גזל וגם משום לאו ועשה של שמטה.

עוד מחדש ה'מנחת חנוך': כי הפקעת החוב היא גם כאשר המלוה הוא קטן, הפטור ממצוות. ודן בכך גם ב'דרך אמונה' וכתב: שצריך לומר ששנת

השמטה היא המשמטת את החוב ולכן נשמטים גם החובות שחיבים לקטן, על אף שהקטן אינו מצווה להשמיט.

אך ה'תומים' סובר: שחוב של מלוה קטן אינו נשמט (סימן ז כה). וה'תומים' מחדש: שאם מת הלווה לפני שנשמט החוב והשאיר נכסים שאפשר לגבות מהם, לא נשמט החוב, לפי שאין המלוה נוגש את יורשי הלווה, אלא רק גובה את חובו מהנכסים שיש לו שעבוד בהם ואין לו כלל שעבוד הגוף על יורשי הלווה ואין הוא נחשב כמי שנוגש אותם וכל חוב שאין עליו איסור נגישה, לא נשמט החוב. ■

מערכת 'הברותאי' מיוחדת 'גנזי המלך'

שאלה: האם החוב נשמט מאליו בשנה השביעית, או שמא הדבר תלוי בהשמטת המלוה את החוב?

תשובה: אמרה תורה בפרשת 'ראה' (דברים טו). "מקץ שבע שנים תעשה שמטה: וזה דבר השמטה שמוט כל בעל משה דו אשר ישה ברהו: לא יגש את רעהו ואת אחיו כי קרא שמטה לה'".

כתב הרמב"ן: שהנכון בעיניו בביאור דברי הכתוב כאן - "מקץ שבע שנים תעשה שמטה", שזו היא אזהרה על שנת השבע עצמה, שנעשה אותה שנת שמטה בכל דבר, הן בשמיטת הקרקע, שנשבות בה מחריש וקציר והן בשמיטת חובות, כי שנה זאת, היא שנת שמטה לה' בכל, גם בשמיטת כספים.

ונתן הכתוב טעם: "כי קרא שמטה לה' " לומר; שהיא שבת לה' וכל המעשים ישבותו.

אך הוסיף הרמב"ן: ועל דעת רבותינו; (ספרי קכב) "מקץ" בסוף השבע. ולא ידבר הכתוב אלא בשמיטת כספים. יאמר מסוף כל שבע שנים הנמנים לכם, תעשו שמטה שישמוט כל בעל משה ידו' וכמובן, שכך היא ההלכה.

רוב הראשונים סוברים שהחוב פוקע מאליו, חוץ משמיטת ספר ה'יראים', הסובר, שרק כאשר משמיט המלוה את החוב הוא נשמט.

ה'מנחת חנוך': רוצה להוכיח מלשון הגמרא במסכת גיטין (לז): שהחוב פוקע מאליו ואינו תלוי ברצונו של המלוה, לפי שהוא 'אפקעתא דמלכא'. שכך שנינו שם: הפורע את חובו, על אף שעברה עליו שביעית, צריך הלווה לומר למלוה 'מעות אלו שלי הם ואני נותנם לך במתנה'. ומשמע שהחוב פוקע ולכן המעות שמחזיר הלווה למלוה לאחר השמטה, מעות מתנה הם (תעז ב).

אך מאידך, יתכן להוכיח להיפך, שהחוב אינו פוקע מאליו, מכך שמצינו (בסוף פרק זה), שאם רוצה הלווה לפרוע חובו לאחר השמטה, צריך המלוה לומר ללווה 'משמט אני'. ואם נאמר שהחוב פוקע מאליו, מדוע צריך המלוה

פרח האתרוג התניטני

אתרוגים תימניים מקוריים מהודרים

- בכל הגדלים
- בהשגחה צמודה
- מכירה לסיטונאים ויחידים
- בית אריזה ומחסן מרכזי, כפר יעבץ

052-2897723

חדש! חדש! חדש!

אינטרנט בטכנולוגיה מהירה ביותר, יציבה יותר והזולה ביותר
 לבניי מגורים משותפים לקבלנים ולחברות
 בניה בלבד

לפרטים:
 050-8744946
 050-5256070

רחוב האדמו"ר מקוצק 41 בני ברק

למכירה ספרי תורה מהודרים

שנכתבו ע"י סופרים מומחים, יראי שמים בכתב ספרדי, בית יוסף והאדמו"ר

מבצע מיוחד

כל הרוכש ספר תורה עד ראש השנה יקבל ארגז מהודר (או עצי חיים ומעיל)

לפרטים והזמנות נא לפנות לשי
052-80-777-22

דרוש

נהג משאית

רשיון ג' + עבודות מחסן

050-67-888-67

יעמדו על הברכה

- לימור שרה בת רות אופיר בן צביה לורע בר קיימא מהרה
- אנג'לו בן ג'ודיטה יהודית הצלחה לחזרה בתשובה של משפחתו
- רוד בן רינה ברכה והצלחה
- איריס בת לאה רפואה שלמה
- נהוראי אמנון בן נעמי בריאות איתנה ושפע רוחני וגשמי שיוסרו כל החובות ויצליח במשפט
- ציון בן ג'יורה ברכה לכל משפחתו
- ציון יוני בן גולדה ירינה יזכה לחזור בתשובה שלמה
- אלאונורה בת אדה רפואה שלמה
- מארקו בן אלידה יזכה לעלות במעלות התורה והחסד
- מישל בת אלאונורה תזכה להיות אשת חיל
- ויטוריו בן דינה פארלה לזיווג הגון
- יוסף בן ג'יליה ברכה ובריאות לכל משפחתו
- סטפאנו בן פראנקה יזכה להיות צדיק וירא שמים
- יוסף בן יעל רפואה שלמה במהרה ברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו

כל המעונין לזכות ולהיות שותף בהפצת **420,000** עמודי התורה של 'גנזי המלך' בכל שבוע, תרום **500** שקלים לע"נ, רפואה, זיווג, הצלחה, פרנסה, זרע חי וקיים וכו' ויקבל פרסום בקוביה כדלעיל.

03-6762226 050-6500666

דרוש

צלם וידאו וסטילס מקצועי להרצאותיו של הרב אמנון יצחק

אילון 030-7238788 (משעה 2) קו"ח לפקס: 03-6768855

להרויח בגדול!

בתכנית 'כח כפלים'

מלאו הוראת קבע זו על סך \$28*

ותקבלו

חינם!

טיול לאתרים בצפון

חינם!

קלטות וידאו, CD, טייפ וספרים

חינם!

מנוי שנתי ל'גנזי המלך'

חינם!

מנוי שנתי לעתון 'ארבע כנפות'

חינם!

סוף שבוע ששי שבת עם הרב אמנון יצחק

תאריך: _____ הוראה לחיוב חשבון לתוכנית "כח כפלים" למשך שנה מינימום

לכבוד בנק _____ כתובת הבנק _____ מס' הסניף _____
 1. אני/נו הח"מ שם בעל/י החשבון _____ משפחה _____ מס' זהות / ח.פ. _____
 רח' _____ מס' _____ עיר _____ מיקוד _____ טל. בבית _____ פלאפון _____

קוד מסלקה		סוג חשבון		מס' חשבון בבנק				קוד מוסד	
בנק	סניף								
				2	3	9	2		

נתן/ים לכם בזה הוראה לחיוב חשבוננו/הי"ל בסניככם, בנין תרומתי ל"שופר" בסכומים ובמועדים שיומאצו לכם מידי פעם במסגרת באמצעי מנגנון, או רשימות ע"י "שופר" כמפורט מטה ב"פרטי ההרשאה".
 2. ידוע לי/לנו כי: א. הוראה זו ניתנת לבטול ע"י הודעה ממני/מאתנו בכתב לבנק ול"שופר" שתכנס לתוקף יום עסקים אחד לאחר מתן ההודעה בבנק וכן ניתנת לבטול ע"י הוראת כל דין. ב. אהיה/נהיה רשאי/ים לבטל מראש חיוב מסוים ובלבד, שהודעה על כך תימסר על ידי/נו לבנק בכתב, לפחות יום עסקים אחד לפני מועד החיוב. ג. אהיה/נהיה רשאי/ים לבטל חיוב, לא יותר מתשלום ימים ממועד החיוב, אם אוכיח/נוכיח לבנק, כי החיוב אינו תואם את המועדים או הסכומים שנקבעו בכתב ההרשאה, אם נקבעו. 3. ידוע לי/נו כי הפרטים שציינו בכתב ההרשאה ומילויים, הם נושאים שעלינו להסדיר את המטב. 4. ידוע לי/נו כי סכומי החיוב ע"י הרשאה זו, יופיעו בדפי החשבון וכי לא תישלח לי/נו ע"י הבנק הודעה מיוחדת בין חיובים אלה. 5. הבנק יפעל בהתאם להוראות בכתב הרשאה זה, כל עוד מצב החשבון יאפשר זאת, וכל עוד לא תהיה מניעה חוקית או אחרת לביצוע. 6. הבנק רשאי להוציא/נו מן ההסדר המפורט בכתב ההרשאה זה, אם תהיה לו סבה סבירה לכך, ויודיע לי/נו על כך מיד לאחר קבלת החלטתו, תוך ציון הסיבה. 7. נא לאשר ל"שופר" בספח המחובר לזה, קבלת ההוראות אלו ממני/מאתנו.

פרטי ההרשאה:

1. סכום החיוב ומועדו, יקבעו מעת לעת ע"י "שופר" ע"י (העקרונות לקביעתם):

2. ברשי החיוב: [סמן במשבצת המתאימה]

\$ 28 זכאות ליחיד

\$ 56 זכאות לזוג

לחייב בתאריך:

20 לחודש 30 לחודש

"שופר" ארגון להפצת יהדות מתחייב בזאת שלא למשוך מעבר לסכומים המגיעים לו.

חתימת בעל/י החשבון

תורם נכבד, שים לב: הוראה לחיוב חשבון זו אמורה להגיע לבנק דרך "שופר" עליך לשלוח את הטופס ל"שופר" ת.ד. 2711 בני ברק. טל: 03-6777779